

Maria van Zimmeren Taxandriamuseum

Sinds kort schittert in het Taxandriamuseum het portret van Maria van Zimmeren, één van de Vrouwen van Turnhout. Samen met Maria van Brabant, Maria van Hongarije en Amalia van Solms illustreert ze in het museum de geschiedenis van Turnhout en de regio.

Maria van Zimmeren was de jongste dochter van Amalia van Solms, prinses van Oranje. Bij testament had Amalia het Land van Turnhout overgedragen aan haar kleinzoon Willem III. Maria van Zimmeren kreeg echter het vruchtgebruik en werd Vrouwe van Turnhout van 1676 tot haar overlijden in 1688. Op 22 maart 1676 kwamen de gevolmachtigden van de hertogin in haar naam bezit nemen van de baronie van Turnhout, zoals men het Land van Turnhout sinds 1648 noemde. Ze waren erg welkom omdat ze een vrijbrief of sauvegarde bij zich hadden waarin de prins van Oranje het Land van Turnhout vrijsprak van elke inkwartiering of levering van levensmiddelen aan zijn soldaten.

Op 16 mei 1676 kwam zij zelf als vrouwe en barones *possessie nemen* van het Land van Turnhout wat geschiedde met de *gewooneljkke formaliteyten van 't luyden der klokken...* Maria van Zimmeren verbleef meermaals op het kasteel, ondanks de oorlogsdreiging, de strooptochten van de Fransen en de rampen die Turnhout toen teisterden, zoals de rode loop met vele doden in 1676 en de grote stadsbrand in 1686, die één derde van de huizen verwoestte.

Op het portret wordt Maria van Zimmeren staande uitgebeeld, ten voeten uit, in een weelderige robe met hermelijnen mantel. In de rechterhand houdt zij een wereldbol. Die refereert naar gezag over een bepaald grondgebied. Met de olijftak - symbool voor vrede, verzoening en hoop - in haar linkerhand wijst zij naar een panoramisch zicht over Turnhout. Dit stadszicht werd vermoedelijk geïnspireerd op de stadsgravure van Lucas Vorsterman die dateert van vóór 1666. Op beide zijn nog de twee kerken van het begijnhof afgebeeld.

Het kasteel van de Hertogen van Brabant staat er in al zijn grootsheid, doch met een verrassend hoge toren. Ook de Sint-Pieterskerk met vieringtoren en de oude Minderbroederskerk zijn erop te herkennen. Twee engelen in de hoek rechts dragen haar wapenschild. Rechts zweeft een engel die een hoorn des overvloeds, gevuld met bloemen en vruchten en gouden muntstukken, leeg schudt over de stad Turnhout. Rond de hoorn is een lint gestrikt met opschrift *ick wensch u noch meer*. Maria bood de stad niet alleen rijkdom en voorspoed, maar ook hoop op vrede aan. Dit schilderij, een hoofs geschenk van Vrouwe Maria aan het stadsbestuur, is het sprekend bewijs van haar genegenheid voor de stad Turnhout. Het portret bevond zich eertijds in de trouwzaal van het oude stadhuis op de Grote Markt en nadien in het kabinet van de burgemeester in het nieuwe stadhuis.

Rond 1680 werd Maria van Zimmeren geportretteerd door de Haagse hofschilder Daniël Mytens (of Mijtns) de Jonge (1644-1688). Onder de koperen vaas die gevuld is met maretak heeft de schilder zijn werk gesigneerd: *Mytens F(ecit)*, wat betekent: Mytens heeft mij gemaakt. De handtekening op het schilderij wordt echter gedeeltelijk door de lijst bedekt. Het is een kunstig gebeeldhouwde lijst die volgens de stadsrekeningen werd betaald aan de Antwerpse beeldhouwer Jan Cosyns op 12 november 1683. De lijst bevat bovenaan een lettermonogram binnen een schild en op de onderste rand een schild met de lamsvacht van het Gulden Vlies. Grote zonnebloemen, anemonen en andere florale motieven zijn verwerkt in het opengewerkt spel van krullen of rocailles.

Maria d'Orange, zoals zij zich noemde, overleed aan de gevolgen van een longontsteking op 20 maart 1688, 45 jaar oud. Op haar sterfbed heeft zij *seer geroepen om naar Turnhout gebracht te worden*, wat echter niet gebeurde.

Tekst: Marie-Paule Peeters

Foto: Bram Luyts

Turnhoutse Route voor Archief en Musea

gegevens :

- Materialen: olieverf, doek, hout
- Afmetingen: hoogte 331 cm, breedte 268 cm

inventaris :

T05677- Taxandriamuseum, TRAM 41
Begijnenstraat 28, 2300 Turnhout
www.taxandriamuseum.be

bibliografie :

- J.E. Jansen, *Portretten der Prinsessen Amalia van Solms en Maria van Zimmeren te Turnhout*, in *Taxandria*, 1904-1905, n°1, p.7-13.
- R. Peeters, *Een gebeeldhouwde schilderijenlijst van Jan Cosijns*, in *Taxandria*, 1950, p.135-139.
- H.de Kok en E. Van Autenboer, *Turnhout. Groei van een stad*, Turnhout, 1983

Het object van de maand is een initiatief van TRAM 41. De objectfiche van dit of van een ander object kan steeds geraadpleegd worden op onze website (www.tram41.be, doorklikken naar Object van de Maand)

Contact: TRAM 41 - Stadhuis, Grote Markt 1, B - 2300 Turnhout

Tel: + 32 14 44 33 98 • tram41@turnhout.be • www.tram41.be

v.u.: Erwin Brentjens, Fonteinstraat 141, B-2300 Turnhout

Turnhoutse
Route Archief & Musea

Met steun van de
Vlaamse overheid

